

сучасність, теорія: Зб. наук. пр. з мистецтвознавства і культурології. Ін-т проблем сучасного мист-ва АМУ). – К., 2006. – С. 172–180.

9. *Пьотр Косевський*. Довгі двадцять років // Критика. – 2010. – Число 5–6. – С. 38–40.

10. Словник художників України. – К., 1973. – С. 272.

11. Art-history: Concordia university faculty of fine arts // Natalka Husar. – <http://art-history.concordia.ca/eea/artists/husar.html>

12. Artukraine: Галина Ключковська // Наталка Гусар. Листи в Україну. – <http://www.artukraine.com.ua/ukr/articles/265.html>

13. McMaster Museum of art: Natalka Husar: Burden of Innocence. – http://www.mcmaster.ca/museum/Exhibitions_Husar.html

14. Tom Thomson Art Gallery: Natalka Husar: Blonde with Dark Roots (2002): Conversation between Natalka Husar and Robert Enright. – <https://www.tomthomson.org/publications>

Елена Осипчук

Проблеми української ідентичності в творчестві Наталки Гусар

Анотація. В статті досліджується творчість української художниці Наталки Гусар, проживаючої в Канаді. Діється спроба показати за допомогою вивчення творчості художниці, а саме її художественних творів, культурно-соціальні зміни в українському суспільстві пострадянської епохи. Розглядаються роботи художниці, присвячені Україні, метафорично вказуючі на гострі і проблемні сторони життя українців, їхні уподобання, поведінку, мораль, мироощущення тощо. Акцентується увага на проблемах ідентичності українців в Україні і за кордоном. Піднімаються питання стосовно представлень і знань української діаспори про сучасний стан української культури і України в цілому. Діється творчість художниці в контексті світового розвитку мистецтва.

Ключові слова: ідентифікація, культура, трансформація, соціально-культурні процеси, художник, діаспора, мистецтво.

Olena Osypchuk

Ukrainian identity problems in creative work of Natalka Gusar

Annotation. The article researches creative work of Ukrainian artist Natalka Gusar, who is living in Canada. An attempt is made to reveal cultural and social improvements in Ukrainian society of post-Soviet age through her creative work, especially through her paintings. Works, dedicated to Ukraine, are viewed, which metaphorically indicate Ukrainians' life actual aspects, their tastes, behavior, moral, sensation of the world, etc. Attention is paid to the problems of Ukrainian identity in Ukraine and foreign countries. The question is raised about conceptions and knowledge of Ukrainian diaspora about modern state of Ukrainian culture and Ukraine in general. Artist's creative work is researched in the context of world art development.

Key words: identification, culture, transformation, social-cultural processes, artist, diaspora, art.

РОЗВИТОК СФЕРИ КУЛЬТУРИ СЕЛА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ІСТОРІОГРАФІЯ ПИТАННЯ

Світлана ЧМІЛЬОВА

молодший науковий співробітник
відділу української філології ННДІУВІ

Анотація. Розглянуто стан наукової розробки проблеми культурного розвитку українського села в кінці 90-х років ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Зокрема, проаналізовано історичні джерела, у яких дано оцінку формуванню мережі закладів культури на селі та реорганізації змісту і форм їхньої діяльності, визначено роль цих закладів у житті сільської громади. Особливу увагу приділено висвітленню науковцями питань щодо сутності, завдань і шляхів реалізації культурної політики держави. Зроблено акцент на тому, що внесок у формування знань про сучасний розвиток сфери культури на селі зробили представники різних напрямів гуманітарного знання, які звернулися до вивчення пострадянського періоду розвитку України. Виявлено ряд недостатньо висвітлених у науковій літературі аспектів проблеми.

Ключові слова: культура, село, історіографічний огляд, заклади культури, культурна політика.

Однією з загальних проблем українського села є його культурний розвиток. З огляду на суспільну значущість ця проблема в українській історіографії представлена широким колом публікацій, які потребують узагальнення і класифікації.

Науково осмислити соціально-економічне становище українського села, проблеми його матеріальної і духовної культури у вітчизняній історіографії новітнього часу зробили спробу вчені Інституту історії України НАН України.

Впродовж 1991–1993 рр. вони видали збірник наукових статей «Сучасне українське село: проблеми, пошуки (1985–1990 рр.)», у якому питання культурно-освітнього розвитку села в умовах переходу до ринкової економіки розглядають О.Ганжа та Г.Заплатнікова [14], Л.Шевченко [43]. Автори аналізують негативні наслідки радянської політики для розвитку культурної сфери села, намагаються окреслити шляхи піднесення його інтелектуального потенціалу.

Починаючи з 1991 р., невідкладні проблеми діяльності сільських закладів культури стали предметом обговорень науково-практичних конференцій, що проводилися в Україні. Змістовними щодо зазначених питань є матеріали науково-практичної конференції «Відродження українського села» (м. Полтава, 1991 р.) [11]. Велику кількість різноспрямованих, альтернативних поглядів, концепцій і цілісних теорій соціально-економічного і духовного розвитку села всебічно висвітлила Міжрегіональна науково-практична конференція «Проблеми соціального і духовного відродження села на сучасному етапі», що відбулася в Черкасах у 1991 р. [27]. Однією з вагомих висловлених пропозицій була необхідність докорінної зміни характеру і змісту роботи сільських шкіл і закладів культури, перетворення їх в активнодіючий центр з різноманітною діяльністю з метою залучення всіх груп сільського населення до цінностей культури, розвитку його творчості і самодіяльності в соціальній і духовній сферах.

На нашу думку, для робіт із порушеної проблеми, що з'являлися в першій половині 90-х років ХХ ст., нерідко були характерними емоційність викладу, політичне забарвлення, позитивізм в оцінюванні явищ. Так, даючи соціально-культурну характеристику сільському населенню України, В.Чишко основну увагу сконцентровує на кількісних і якісних показниках і не зупиняється на деструктивних явищах у цій сфері [40].

Особливостю досліджень другої половини 90-х років ХХ ст. є те, що вони більшою мірою позбавлені політичної заангажованості і впливу методологічного догматизму, розкривають різні сторони селянського життя, у них основний акцент ставиться на вивченні складних і неоднозначних явищ і процесів, розвиток яких можна передбачити в майбутньому.

Незважаючи на неуконфліктність джерельної бази, труднощі у виборі способів і методів осмислення поточних подій і явищ, ґрунтовними є розвідки з економічних, соціальних, демографічних проблем села в період новітньої історії України Л.Беренштейн, Ф.Джос, П.Панченка [36]. Серед досліджень складних процесів соціально-побутового розвитку українського села виокремлюється науковий доробок І.Рибак [29].

Зусилля багатьох учених поступово спрямовуються на осмислення феномену українського села, місця і ролі селянства в бутті українства. Досліджуючи село в етнонаціональному вимірі, М.Вівчарик обґрунтовує своєрідність такого підходу насамперед тим, що на селі значною мірою зберігаються традиційні риси культури нації, її звичаї, норми поведінки, обряди, тобто унікальний досвід національного буття. Він указує на відчутну роль культурно-освітніх закладів у формуванні культури міжнаціональних відносин, національно-культурному відродженні української держави [10, 4].

Результатом вивчення селянської тематики вітчизняними істориками стало видання у 2006 р. узагальнюючої праці «Історія українського селянства», у якій на основі сучасних підходів та оцінок зроблено історичний зріз історії селянства від давнини до наших днів. Автор розділу «Сільська культура» О.Андрощук наголошує, що досліджувати й описувати сільську культуру України 90-х років ХХ ст. у ширшому контексті, ніж просто історико-статистичний виклад культурно-побутової інфраструктури

села, доволі складно. Відсутні як систематизована джерельна база, так і синтетичні дослідження проблеми. Нерідко відповіді щодо культурних практик та запитів сучасного українського селянина доводиться шукати в царині соціології. З огляду на це автор зробив спробу об'єднати різні підходи і розглянути селянську культуру через аналіз стану її інфраструктури, здатності останньої задовольняти культурні запити сільського населення, охарактеризувати індивідуальні культурні орієнтації селян як соціальної групи [2].

Окремі історичні аспекти щодо роботи закладів культури в українському селі в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. відображено у дисертаційних працях Л. Воронової [13], Л. Мартиненко [23], І. Пантелейчук [25]. Дослідження Н. Кулик присвячене осмисленню культуротворчих процесів в Україні на прикладі державних закладів культури. Автор визначає основні етапи розвитку культурного життя в період соціально-економічних перетворень та з'ясовує їхній вплив на фінансову політику й кадрове забезпечення закладів культури [21].

Проблему соціального становища на селі в 90-х роках ХХ ст. проаналізували фахівці Інституту аграрної економіки УААН. На основі вивчення статистичних даних вони показали, що реорганізація колгоспного виробництва негативно вплинула на соціально-культурний стан села [1].

У наукову розробку з теоретико-методологічних і прикладних, економічних, соціальних проблем села зробили вклад вчені України О. Максимюк, Д. Мотруніч, І. Прокопа, Л. Шепотько та ін. [28, 30]. Особливий інтерес викликають результати їхнього аналізу розвитку мережі закладів соціально-культурного обслуговування сільського населення в окреслений період, нормативно-законодавчої бази, що стосується соціально-економічного, культурно-освітнього розвитку села; пропозиції щодо шляхів вирішення питання реформування соціальної інфраструктури сільських територій в умовах відходу держави від достатньої фінансової допомоги селу й низької ефективності аграрного виробництва; висновки, зроблені науковцями під час вивчення стану та перспектив модернізації сільського життєвого середовища.

Науковим осмисленням специфіки дозвілля селянина, його культурних запитів, потреб та можливостей їх задоволення стали соціологічні дослідження найважливіших аспектів життєдіяльності окремих груп сільського населення [31–33].

Важливим внеском у розробку проблеми є наукові студії культурологів, філософів, українознавців, у яких вони висловлюють міркування щодо специфічності культурних процесів та їх особливого значення для розбудови самостійної держави, звернуто увагу на роль особистості в розв'язанні кризових явищ культури. Досліджуючи сучасні проблеми культурного самоутвердження України, один з авторів фундаментальної праці «Феномен української культури: методологічні засади осмислення» Є. Бистрицький зазначає, що «ми опинилися у світі, у якому базовою одиницею культурного самоствердження людини є завжди особливий, історично унікальний світ національного буття. Для нас це світ культури України, українських культурних традицій, українського буття та

українського духовного життя, той «життєвий світ» нашої біографії та повсякдення, за межі якого можна вийти лише разом із життям. Його осягнення відповідає загальному самовизначенню нації» [37, 466].

Сучасними проблемами відродження українського села переймається В. Борисенко. Вона зазначає, що для «селянства, деградованої серією жорстоких експериментів над ним за радянської доби», окрім засобів до виживання, не менш важливою є соціокультурна адаптація, спосіб людського спілкування, задоволення емоційного стану. Незважаючи на те, що через складні історичні умови розвитку української національної культури сталася насильницька перерваність у спадкоємності традицій, порушена природна еволюція народної традиційної культури, унаслідок нищення етнічної культури серед сільського населення утворився своєрідний вакуум у пам'яті не одного покоління, науковець переконана, що «маємо ще відносно добре збережену автентичну культуру українського народу» [9, 7, 11].

Важливе значення для осмислення феномену української культури має фундаментальна праця «Історія української культури». П'ятий том цього синтетичного видання, що побачив світ у 2011 р., присвячений дослідженню драматичних процесів, які відбувалися впродовж ХХ ст. в українській культурі, а також панорамному огляду стану культури доби незалежності України. Зазначено, що 90-ті роки стали для сфери культури, як і для українського суспільства взагалі, часом глибоких і неоднозначних трансформаційних процесів – у площині ідеологічній, фінансово-економічній, адміністративно-правовій, технологічній; у щоденній культурній практиці громадян [17, 238].

До окремих теоретичних і практичних аспектів культурної політики звертаються Ю. Богуцький, О. Гриценко, І. Дзюба, А. Кондратюк, Л. Миндра, О. Семашко, В. Скуратівський, В. Солодовник, В. Стасюк, М. Стріха та ін. Розглядаючи питання про державне регулювання, законодавче і правове забезпечення культурної сфери, дослідники вказують на помітне збайдужіння правлячої еліти до проблем культури, недостатнє фінансування закладів культури в Україні.

Сучасний філософ І. Зязюн наголошує, що завдання самоздоровлення селянського способу життя, збереження його культурних цінностей можливо вирішити лише за допомогою науково осмисленої і практично зреалізованої культурної політики, що повинна орієнтуватися на сільську специфіку. На думку вченого, впродовж багатьох століть виживали і благополучно існували тільки ті селянські поселення, де підтримувалися такі цінності й ціннісні орієнтації: повага до природи і землі; підтримання в належному гігієнічному стані середовища перебування людей, відповідний захист цього середовища; повага до фізично здорової працюючої людини; відповідальність людей і суспільства в цілому перед молодшими поколіннями; культ предків [16].

Незважаючи на те, що українська історіографія щодо питань державної політики у сфері культури представлена широким колом публікацій, авторами не виокремлено і не проаналізовано положення в нормативно-правовій базі сфери культури, що спрямовані на розробку і реалізацію системи заходів щодо розширення культурної інфраструктури села, яка спроможна

максимально задовольнити населення в різноманітних культурно-дозвілєвих потребах і відтворити духовний потенціал селянства.

Певні якісні зрушення в культурній сфері України сприяли розвитку української теоретичної думки щодо нового стану та функціонування державних закладів культури. Всебічно досліджують галузь культури в сільській місцевості, висвітлюють стратегічні орієнтири діяльності закладів культури в умовах національного відродження співробітники Українського центру культурних досліджень (УЦКД) Міністерства культури і туризму України.

Про функціонування сільської мережі закладів культури, зміст їхньої роботи та забезпечення кадрами йдеться в посібнику Н. Бабенко [4], у колективному дослідженні «Культурне відродження в Україні: історія і сучасність» [34].

Окремих аспектам клубної діяльності присвячено значну кількість сучасних наукових досліджень. Наприклад, проблеми організації клубної роботи з учнівською та студентською молоддю розглядає В. Чепелев [41]; організацію сімейного дозвілля в сільських клубних закладах – Л. Бойко [8]; тенденції створення різноманітних, актуальних за своїм змістом любительських об'єднань на селі – Г. Каліман [18]; питання модернізації закладів клубного типу – Л. Каразян [19], Н. Цимбалюк [38]. Однак, на нашу думку, відводячи особливу роль художній самодіяльності у відродженні національної культури, творчій самореалізації особистості, науковці більше уваги звертають на позитивні моменти в цій сфері і побічно говорять про певні недоліки.

Відзначаються ґрунтовнішу наукові пошуки бібліотекознавців щодо уточнення, класифікації соціальних функцій бібліотек, визначення нових пріоритетів розвитку бібліотечної справи та оновлення діяльності бібліотек у новій соціокультурній ситуації. Багатоплановим висвітленням актуальних проблем роботи сільських бібліотек характеризуються всеукраїнські журнали «Бібліотечна планета» та «Бібліотечний форум України». На їхніх сторінках пошуком нових моделей бібліотечного обслуговування сільського населення займаються О. Башун [5] та Н. Богза [7]. Питання децентралізації публічних бібліотек, особливості роботи бібліотекаря в сучасному українському селі порушують у статтях Н. Ашаренкова [3] та І. Цуріна [39]; інноваційні типи сільських бібліотек вивчає Н. Супрунець [35]; книжкові фонди сільських книгозбірень – А. Корнієнко [20].

Осмісленню проблем мистецької освіти в країні, зокрема питань щодо її реформування, напрямів адаптації до нових ринкових умов, підготовки мистецьких кадрів, духовного виховання нового покоління тощо, присвячено наукові дослідження С. Волкова [12], Л. Горенко та С. Новосад [15], Г. Падалки [24]. Попри значну увагу вчених до порушеної проблематики, варто зауважити, що діяльність початкових мистецьких закладів освіти в сільському середовищі не була об'єктом окремого наукового дослідження, що спонукало автора в окремій науковій розвідці за матеріалами Черкаської області простежити тенденції розвитку мережі шкіл естетичного виховання в сільській місцевості в 1991–2010 рр., виявити нерозв'язані проблеми у їхній діяльності, визначити роль початкової мистецької освіти у творчій самореалізації сільських дітей [42].

Цінними є певні узагальнення і висновки, зроблені науковцями щодо досвіду діяльності сільських закладів культури в окремих регіонах України. Так, в українознавчому аспекті вивчає культуротворчі проблеми українського села як фактор діяльності клубних установ на прикладі Львівської області Р. Береза [6]; у соціоекологічному та духовному вимірах досліджують поліське село А. Черній, В. Ятченко та ін. [26]; культурну сферу сіл Харківщини – А. Жогленко, З. Алфьорова та ін. [22]. Ці наукові доробки не тільки характеризують сучасний стан культуротворчої діяльності селян, а й надають велику кількість даних та емпіричних фактів, що будуть корисними для перебудови культурно-дозвілевої діяльності клубних закладів на селі.

Таким чином, аналіз історіографії свідчить, що на нинішньому етапі лише окреслено можливі напрями дослідження проблеми як на регіональному рівні, так і в масштабах України і висвітлено тільки окремі її аспекти. Це не дає цілісного й об'єктивного бачення особливостей функціонування сільських закладів культури як основних чинників впливу на формування культурного середовища і світогляд жителів українського села, зумовлюючи тим самим необхідність їхнього комплексного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аграрна праця та соціальний розвиток села / О.А. Богущкий, Г.І. Купалова, М.К. Орлатий та ін. – К.: ВІПОЛ, 1996. – 302 с.
2. Андрощук О.В. Сільська культура // Історія українського селянства: нариси в 2 т. / Авт. кол. О.В. Андрощук, В.К. Баран, А.В. Блануца, К.П. Бунятян та ін.; відп. ред. В.А. Смолій. – К.: Наукова думка, 2006. – Т. 2. – С. 605–611.
3. Ашаренкова Н. Соціальний захист бібліотекаря: важелі забезпечення // Бібліотечна планета. – 2002. – №4 (18). – С. 6–9.
4. Бабенко Н.Б. Соціально-культурне прогнозування: навчальний посібник. – К.: ДАККІМ, 2008. – 179 с.
5. Башун О. Реальна модель сільської бібліотеки: результати наукового дослідження [проведеного Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської] // Бібліотечний форум України. – 2007. – № 4. – С. 6–9.
6. Береза Р.П. Культуротворчі проблеми українського села як фактор діяльності клубних установ (на досвіді Львівської області) // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – К.: Поліграфічний центр «Фоліант», 2005. – Т. VII. – С. 215–220.
7. Богза Н. Модель сільської бібліотеки: професійне бачення // Бібліотечна планета. – 2008. – № 3 (41). – С. 18–20.
8. Бойко Л.П. Сімейні клубні об'єднання як осередок етнокультурних традицій // Культура і самосвідомість: проблеми теорії та завдання практики: Тези наук.-практ. конф. працівників культури та науковців України, 12 груд. 1991 р. – К., 1991. – С. 45–46.
9. Борисенко В.К. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. – К.: Унісерв, 2000. – 190 с.
10. Вівчарик М.М. Українське село: етнонаціональний вимір (70-ті – середина 90-х років). – К.: Ін-т історії України, 1998. – 199 с.
11. Відродження українського села: Матеріали наук.-практ. конф., 12 – 14 лист. 1991 р., Полтава. – К.: Урожай, 1992. – 160 с.
12. Волков С.М. Система мистецької освіти в культурі України 90-х років: традиції, проблеми, перспективи: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.01 «Теорія і історія культури». – К., 2003. – 20 с.
13. Воронова Л.М. Установи культури України у 80–90 роки: історико-політичний аспект: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук: спец. 07.00.01 «Історія України». – Дніпропетровськ, 1994. – 18 с.
14. Ганжа О.І., Заплатнікова Г.В. Питання культурно-освітньої роботи на селі // Сучасне українське село: проблеми, пошуки (1985–1990): Зб. наук.-попул. ст. / АН УРСР. Ін-т історії України; редкол.: І.М. Маковійчук (відп. ред.) та ін. – К., 1991. – С. 187–204.
15. Горенко Л., Новосад С. Українознавство в системі вищої мистецької освіти XXI століття: історичні та методологічні імперативи // Українознавство. – 2010. – № 1. – С. 61–66.
16. Зязюн І.А. Культура українського села // Трибуна. – 1995. – № 9 – 10. – С. 28.
17. Історія української культури: у 5 т. / [голов. ред. Б. Є. Патон]; НАН України. – К.: Наукова думка, 2001. – Т. 5, кн. 1: Українська культура ХХ – початку ХХІ століть / Ажнюк Б.М., Бондар М.П., Горбачов Д.О. та ін.; редкол. тому, кн. 1: Жулинський М. Г. – голов. ред. [та ін.]. – К., 2011. – 862 с.
18. Каліман Г. Організація роботи любителівських об'єднань і клубів за інтересами // Посвіт. – 1995. – № 1 (18). – С. 9–11.
19. Каразян Л.Ф. Особливості перебудови діяльності клубних установ у сільській місцевості // Культура і самосвідомість: проблеми теорії та завдання практики: Тези наук.-практ. конф. працівників культури та науковців України, 12 груд. 1991 р. – К., 1991. – С. 33–35.
20. Корнієнко А. Культура потребує більшої уваги від суспільства і держави // Бібліотечна планета. – 2003. – № 3 (21). – С. 4–5.
21. Кулик Н.А. Культурні процеси в Україні 90-х років ХХ століття (на прикладі державних закладів культури): Дис. ... канд. істор. наук: спец. 17.00.01. – К., 1999. – 191 с.
22. Культура сіл Харківщини: конкретне соціокультурне дослідження / А.І. Жогленко, З.І. Алфьорова, Ю.М. Нагорний та ін. – Харків: Регіон-інформ, 2002. – 180 с.
23. Мартиненко Л.В. Тенденції культурного будівництва в Україні: становлення недержавних некомерційних організацій (90-ті роки ХХ ст.): Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата істор. н.: спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». – К., 2003. – 19 с.
24. Падалка Г.М. Концептуальні засади мистецької педагогіки // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії: Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 22–23 лист. 2007 р. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2007. – С. 30–36.
25. Пантелейчук І.В. Трансформація музею як соціокультурного інституту (ХХ – початок ХХІ століття): Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 17.00.01 «Теорія та історія культури». – К., 2006. – 20 с.
26. Поліське село: соціоекологічний та духовний вимір / Черній А.М., Ятченко В.Ф., Волобуєв В.І. та ін.; заг. ред. В.Ф. Ятченко. – К.: Міленіум, 2007. – 241 с.
27. Проблемы социального и духовного возрождения села на современном этапе: Тезисы Межрег. науч.-практ. конф., 10 – 12 окт. 1991 г., Черкасы. – М. – Черкасы, 1992. – Ч. 2. – 101 с.
28. Прокопа І.В., Мотруніч Д.О., Шепотько Л.О. Виробнича сфера села і сільське життєве середовище. – К.: НАН України, Ін-т економіки, 2001. – 119 с.
29. Рибак І.В. Соціальна інфраструктура українського села: зміни, труднощі, проблеми (20 – поч. 90-х рр. ХХ ст.). – К.: Рідний край, 1997. – 165 с.
30. Село: сучасна політика і стратегія розвитку / Л. Шепотько, І. Прокопа, О. Максимюк та ін. – К.: Ін-т економіки НАН України, 1997. – 329 с.
31. Сільська молодь України в період політичних та економічних трансформацій: настрої, орієнтації, сподівання / Авт. кол. Є.І. Бородін, О.А. Ганюков, П.Ю. Дупленко та ін. – К.: Академпрес, 1998. – 168 с.
32. Соціальні проблеми становища сільської родини в умовах розбудови незалежної України / Авт. кол. Н.М. Комарова, І.В. Калачова, О.М. Кропивко та ін. – К.: Академпрес, 1998. – 152 с.

33. Соціально-економічні проблеми дитинства в сучасному українському селі / Авт. кол. Л.С. Волинець, А.Г. Зінченко, І.Б. Іванова та ін. – К.: Академпрес, 1998. – 136 с.

34. Соціокультурний розвиток українського села // Культурне відродження в Україні: історія і сучасність / Автор. кол. О. О. Дукачов, В. М. Ніконенко, О. М. Семашко та ін. – Тернопіль, 1993. – С. 190–198.

35. Супрунець Н. Зважуємо на виклик часу (за підсумками обласного огляду роботи бібліотек) // Бібліотечна планета. – 2002. – № 3 (17). – С. 14–15.

36. Українське село у 20–90 роках ХХ століття: короткий історико-економічний нарис / Беренштейн Л.Ю., Панченко П.П., Джос Ф.Х. та ін. – К.: НАН України, Ін-т історії України, 1998. – 122 с.

37. Феномен української культури: методологічні засади осмислення / За ред. В. Шинкарука, Є. Бистрицького. – К.: Фенікс, 1996. – 478 с.

38. Цимбалюк Н.М. Модернізація закладів культури клубного типу // Культурно-дозвілєва сфера України: динаміка змін та перетворень: Монографія / Ключко Ю.М., Ковтун В.Д., Троєльнікова Л.О., Цимбалюк Н.М.; за наук.

ред. Н.М. Цимбалюк. К.: Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, 2003. – С. 25–39.

39. Цуріна І. До питання децентралізації публічних бібліотек: стан та проблеми // Бібліотечна планета. – 2011. – № 2. – С. 9–12.

40. Чишко В.С. Соціально-культурна характеристика сільського населення України // Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. – 1993. – Вип. 2. – С. 164–177.

41. Чепелев В.І. Взаємодія культурно-освітніх установ і шкіл // Культура і самосвідомість: проблеми теорії та завдання практики: Тези доп. наук.-практ. конф. працівників культури та науковців України, 12 груд. 1991 р. – К., 1991. – С. 48–49.

42. Чмільова С.В. Діяльність шкіл естетичного виховання в селах Черкаської області як чинник творчої самореалізації сільських дітей (1991–2010 роки) // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 202–206.

43. Шевченко Л.А. Деякі проблеми культурного розвитку села // Сучасне українське село: проблеми, пошуки (1985–1990): Зб. наук.-попул. ст. / АН УРСР. Ін-т історії України; редкол.: І.М. Маковійчук (відп. ред.) та ін. – К., 1991. – С. 167–186.

Светлана Чмилёва

Развитие культуры на селе в независимой Украине: историография вопроса

Аннотация. Рассмотрено состояние научной разработки проблемы культурного развития украинского села в конце 90-х годов ХХ в. – в начале ХХІ в. В частности, проанализированы исторические источники, в которых дана оценка формированию сети учреждений культуры на селе и реорганизации форм их деятельности, определена роль этих учреждений в жизни сельской общины. Особое внимание уделено освещению учеными вопросов о сущности, задачах и путях реализации культурной политики государства. Сделан акцент на том, что вклад в формирование знаний о современном развитии сферы культуры на селе сделали представители различных направлений гуманитарного знания, которые обратились к изучению постсоветского периода развития Украины. Выявлены недостаточно освещенные в научной литературе аспекты проблемы.

Ключевые слова: культура, село, историографический обзор, учреждения культуры, культурная политика.

Svitlana Chmil'ova

Village culture sphere development in independent Ukraine: historiography of the question

Annotation. The state of cultural development problem development of Ukrainian village in the end of 90th of the ХХ – beginning of ХХІ century is viewed. Historical sources are analyzed where valuation of cultural establishments development in village and forms of their activity are given. Role of such establishments in the life of village community is determined. Special attention is paid to the scientists' explanation of questions about the essence, tasks and realization ways of state cultural policy. It is accented that representatives of different humanitarian directions, who referred to the studying of post-Soviet period of Ukrainian development, have made their contribution into the formation of knowledge about the modern development of village cultural sphere. A number of insufficiently explained problematic aspects in scientific literature have been displayed.

Key words: culture, village, historiographical review, cultural establishments, cultural policy.